

NARODOWY
BANK POLSKI

Październik 2023 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II kwartale 2023 r.

Październik 2023 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w II kwartale 2023 r.

Opracował:

Departament Systemu Płatniczego

Wydział Analiz Instrumentów Płatniczych

Narodowy Bank Polski

00-919 Warszawa

ul. Świętokrzyska 11/21

tel.: +48 22 185 10 00

faks.: +48 22 185 10 10

www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP

<https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analizy/transakcje-oszukancze/>

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2023

Spis treści

Spis treści	2
Wstęp	3
Streszczenie	4
1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych	5
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych	7
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych	7
2.2. Transakcje oszukańcze – dane od banków	10
3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu	16
Spis wykresów	19
Spis tabel	21

Wstęp

Przygotowywanie materiału pt. *Informacja o transakcjach oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych* ma na celu wspomaganie realizacji ustawowego zadania Zarządu NBP w zakresie dokonywania okresowej oceny rozliczeń pieniężnych, wynikającego z art. 17 ust. 4 pkt 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim.

W pierwszym rozdziale materiału zaprezentowano dane dotyczące liczby oraz wartości transakcji oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych oraz ich udział w we wszystkich transakcjach dokonywanych tymi instrumentami. Ponadto przedstawiono strukturę transakcji oszukańczych według użytych instrumentów.

Rozdział drugi dotyczy oszustw kartami płatniczymi. Przedstawiono w nim bardziej szczegółowe dane dotyczące tych oszustw, m.in. ich liczbę, wartość oraz poniesione straty. Zaprezentowano także dane dotyczące struktury i miejsca dokonania transakcji oszukańczych oraz ich udziału we wszystkich transakcjach dokonywanych kartami płatniczymi. W rozdziale przedstawiono dane z dwóch perspektyw (źródeł): agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart płatniczych.

W rozdziale trzecim opisano natomiast szczegółowe informacje o oszustwach przy użyciu polecenia przelewu, prezentując ich liczbę, wartość oraz strukturę.

Streszczenie

Na podstawie informacji za II kwartał 2023 r. otrzymanych od banków oraz od agentów rozliczeniowych można stwierdzić, że:

- Według danych otrzymanych od banków, liczba transakcji oszukańczych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi zmniejszyła się o 9,4% w porównaniu z I kwartałem 2023 r. Nieznaczny wzrost (0,005%) odnotowano w przypadku wartości tych transakcji. Średnia wartość transakcji oszukańczej w II kwartale 2023 r. wyniosła 965,4 zł (spadek o 90,5 zł).
- W analizowanym okresie dokonywano transakcji oszukańczych tylko z użyciem kart płatniczych i poleceń przelewu. Skala tych oszustw była nadal niewielka w porównaniu ze wszystkimi operacjami realizowanymi kartami płatniczymi i poleceniami przelewu. Liczba i wartość transakcji oszukańczych stanowiły, odpowiednio, tylko 0,002% liczby i 0,0004% wartości wszystkich operacji tymi instrumentami płatniczymi.
- Zgodnie z danymi przekazanymi przez agentów rozliczeniowych, w II kwartale 2023 r. odnotowano prawie 8,9 tys. operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych na kwotę ponad 7,7 mln zł, co względem poprzedzającego kwartału oznacza spadek liczby takich transakcji o 26,0% oraz ich wartości o 23,7%. Relacja liczby i wartości oszustw do liczby i wartości wszystkich operacji z użyciem kart płatniczych zmniejszyła się i wyniosła odpowiednio 0,0004% i 0,005%.
- Według danych przekazanych przez banki, w II kwartale 2023 r. przeprowadzono prawie 63,2 tys. operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę prawie 21,5 mln zł, co oznacza w porównaniu z I kwartałem spadek liczby transakcji o 11,4% i ich wartości o 14,5%. Udział liczby oraz wartości transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach zmniejszył się względem poprzedniego okresu i wyniósł odpowiednio 0,002% i 0,007%. Wskaźniki te sugerują, że Polska pozostaje jednym z najbezpieczniejszych krajów w UE pod względem skali oszustw z użyciem kart płatniczych.
- W II kwartale 2023 r. odnotowano 9 115 oszustw przy użyciu polecenia przelewu na kwotę prawie 48,3 mln zł. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem nastąpił wzrost zarówno liczby (o 8,2%), jak i wartości (o 9,3%) transakcji oszukańczych. Udział oszustw przy użyciu polecenia przelewu we wszystkich operacjach dokonywanych tym instrumentem płatniczym nieznacznie wzrósł i wyniósł – 0,00085% liczby i 0,00029% wartości operacji.
- Dominującą część oszustw z użyciem kart płatniczych stanowiły transakcje bez fizycznego udziału karty (CNP), dokonywane poza Polską, a w przypadku polecenia przelewu transakcje dokonywane w środowisku internetowym (przeglądarka internetowa, dedykowana aplikacja).
- W analizowanym okresie nie zanotowano żadnych transakcji oszukańczych przy użyciu polecenia zapłaty oraz czeków.

1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych

W analizowanym okresie nastąpił spadek liczby operacji oszukańczych ogółem, odnotowano je z użyciem kart płatniczych i poleceń przelewu. Nie wystąpiły żadne transakcje oszukańcze z wykorzystaniem polecenia zapłaty oraz czeków.

Z danych otrzymanych od banków za II kwartał 2023 r. wynika, że liczba transakcji oszukańczych dokonywanych kartami płatniczymi oraz poleceniami przelewu zmniejszyła się w porównaniu z I kwartałem 2023 r. o 9,4% (tabela 1). W przypadku wartości takich transakcji odnotowano minimalny wzrost (0,005%). Średnia wartość transakcji oszukańczej w II kwartale 2023 r. wzrosła o 90,5 zł i wyniosła 965,4 zł (tabela 2).

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Operacje oszukańcze	2023 Q1	2023 Q2	Zmiana %	Udział %
Karty płatnicze	71 310	63 150	-11,4%	87,4%
Polecenie przelewu	8 427	9 115	8,2%	12,6%
Ogółem	79 737	72 265	-9,4%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Operacje oszukańcze	2023 Q1	2023 Q2	Zmiana %	Udział %	Średnia 2023 Q1	Średnia 2023 Q2
Karty płatnicze	25 127 782	21 472 470	-14,5%	30,8%	352,4	340,0
Polecenie przelewu	44 633 196	48 291 982	8,2%	69,2%	5 296,5	5 298,1
Ogółem	69 760 978	69 764 452	0,0%	100,0%	874,9	965,4

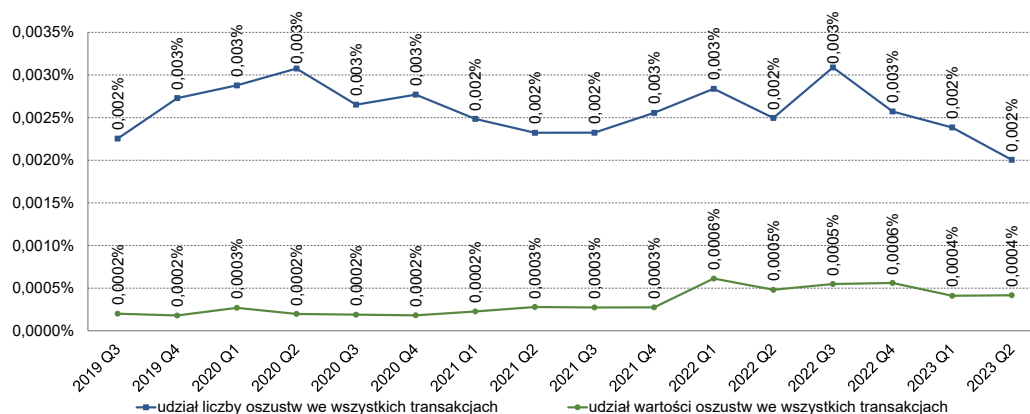
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Udział liczby transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach dokonywanych kartami płatniczymi oraz poleceniem przelewu zmniejszył się w II kwartale 2023 r. Natomiast w przypadku wartości takich transakcji udział ten nieznacznie wzrósł. Udziały te od wielu lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie (wykres 1). Biorąc pod uwagę takie wskaźniki, Polska jest liderem w rankingu najbezpieczniejszych krajów w UE pod względem skali oszustw¹. W maju

¹ Ostatnie porównywalne dane dla krajów UE są dostępne za 2019 r. w opracowaniu: *Seventh report on card fraud*, ECB, 2020, Opracowanie dostępne na stronie internetowej: <https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202110~cac4c418e8.en.html>

2023 r. EBC opublikował krótki raport o transakcjach oszukańczych w UE², który wskazuje na tendencję spadkową transakcji oszukańczych w ostatnich latach.

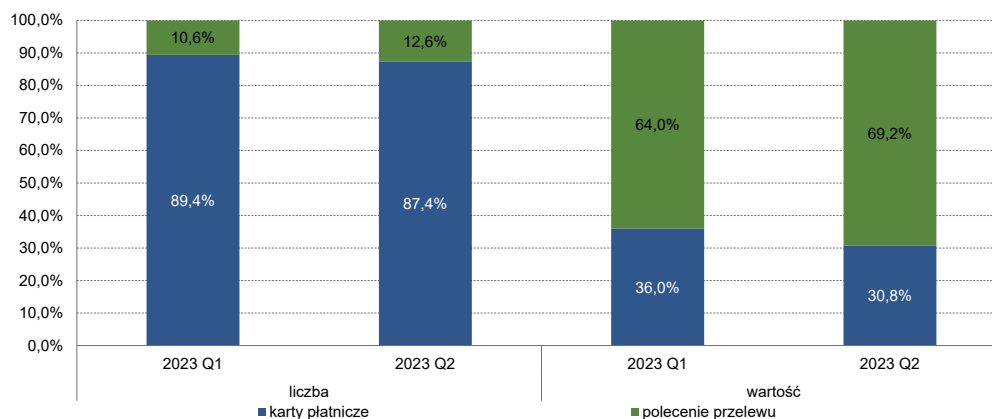
Wykres 1. Udział liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

W analizowanym okresie transakcje kartami stanowiły 87,4% ogólnej liczby oszustw i 30,8% ich wartości. Natomiast płatności z wykorzystaniem polecenia przelewu stanowiły 12,6% ogólnej liczby oszustw i 69,2% ich wartości (wykres 2).

Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

² Report on card fraud in 2020 and 2021, 2023, Opracowanie dostępne na stronie internetowej: <https://www.ecb.europa.eu/pub/cardfraud/html/ecb.cardfraudreport202305-5d832d6515.en.html>

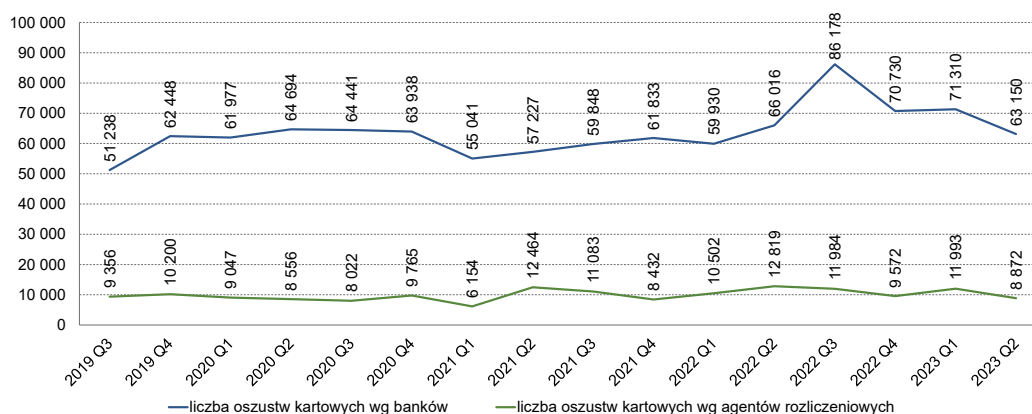
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych

Dane o oszustwach dokonanych kartami płatniczymi przekazywane są do Narodowego Banku Polskiego przez:

- agentów rozliczeniowych,
- banki wydające karty płatnicze

Z uwagi na różny zakres dokonywanych kartami płatniczymi oszustw ujmowanych w sprawozdaniach tych podmiotów występuje trwała rozbieżność w danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych oraz banki.

Wykres 3. Liczba oszustw według banków i agentów rozliczeniowych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków i agentów rozliczeniowych

Dane od agentów rozliczeniowych nie uwzględniają:

- transakcji dokonywanych w bankomatach kartami skradzionymi lub kartami sfalszowanymi,
- transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydanymi w Polsce.

Dane z banków nie obejmują natomiast transakcji oszukańczych dokonanych w Polsce kartami wydanymi w innych krajach.

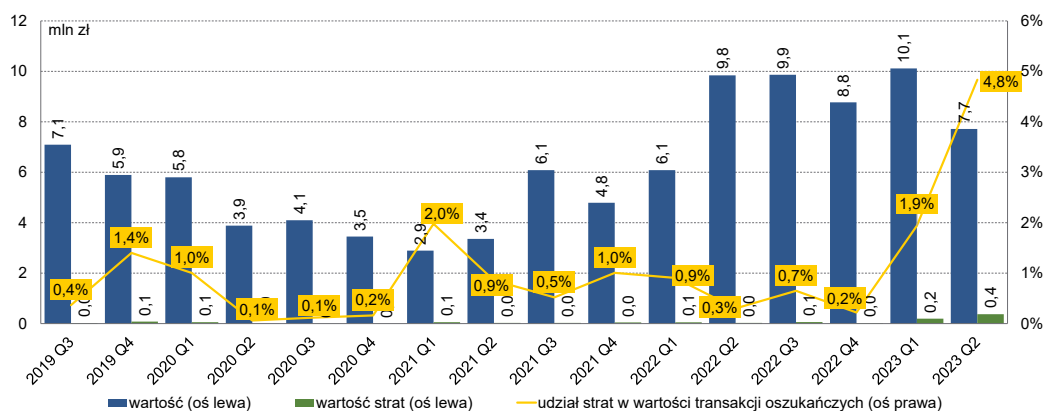
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych

W II kwartale 2023 r., według danych pochodzących od agentów rozliczeniowych, odnotowano 8 872 operacje oszukańcze dokonane kartami płatniczymi na kwotę 7 718 261 zł (wykresy 4 i 5). Wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych wynosiła rekordowe 373 093 zł, co stanowiło 4,8% wartości oszustw dokonanych w tym okresie.

W porównaniu z I kwartałem 2023 r. nastąpił:

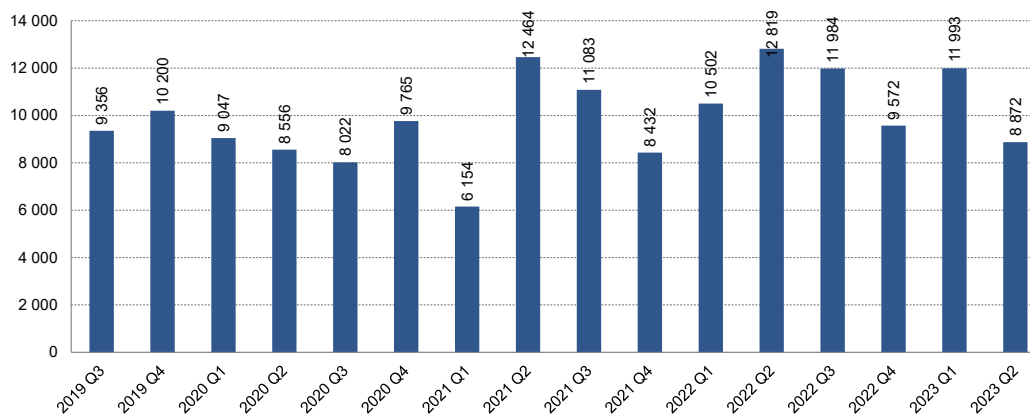
- spadek o 26,0% liczby i o 23,7% wartości oszustw dokonanych kartami,
- wzrost udziału strat w wartości transakcji oszukańczych o 2,9 punktów procentowych.

Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

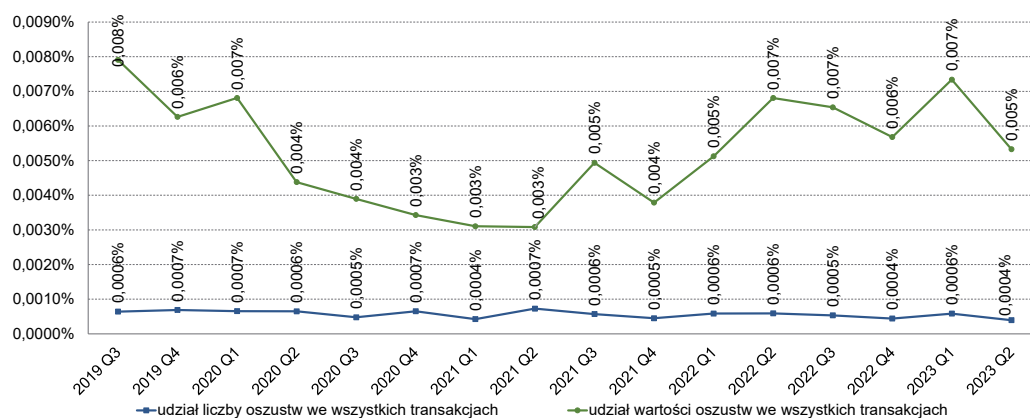

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Skala transakcji oszukańczych odnotowanych w analizowanym okresie zmniejszyła się względem poprzedniego kwartału. W związku z tym, relacja wartości transakcji oszukańczych do wartości wszystkich transakcji kartami płatniczymi zaraportowanych przez agentów rozliczeniowych za II kwartał 2023 r. również się zmniejszyła do 0,005%. Analogiczny wskaźnik dla liczby operacji spadł do 0,0004%, osiągając historycznie najniższy poziom (wykres 6).

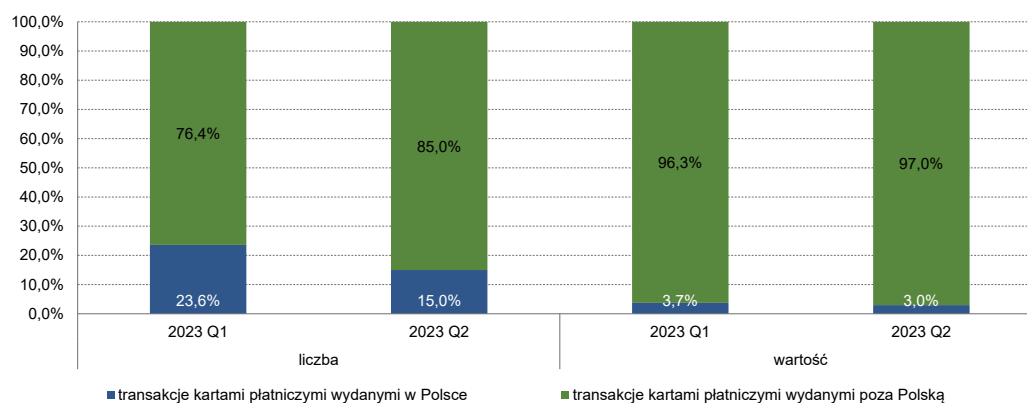
Wśród operacji oszukańczych duży jest udział transakcji dokonanych kartami płatniczymi wydanymi poza Polską. Pod względem liczby było to 85,0%, natomiast pod względem wartości 97,0% takich operacji (wykres 7).

Wykres 6. Udział liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

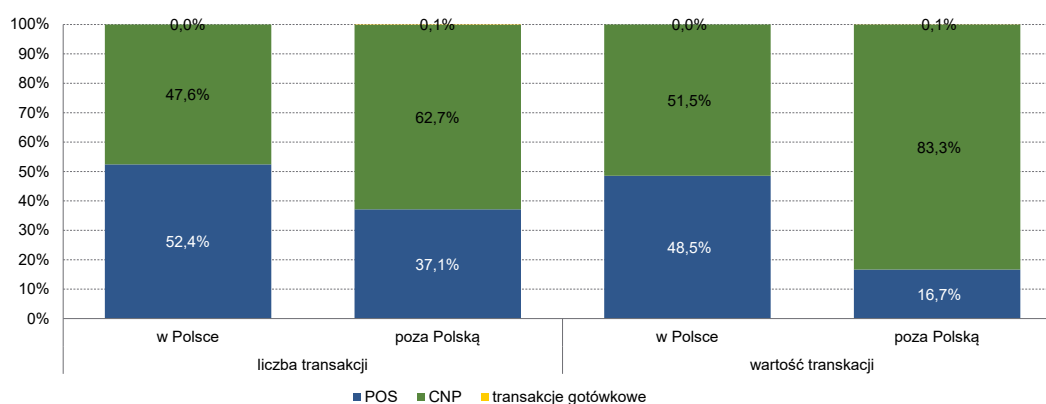
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Dostępne dane (tabela 3) wskazują, że większość transakcji oszukańczych (pod względem ich liczby) przy użyciu kart płatniczych wydanych poza Polską dokonywana jest bez fizycznego udziału karty (CNP – *card not present*), a więc najprawdopodobniej w Internecie (62,7%). Udział takich transakcji oszukańczych (CNP), ale przy użyciu kart płatniczych wydanych w Polsce wyniósł w II kwartale 2023 r. 47,6%. Transakcje oszukańcze typu CNP stanowiły 51,5% oraz 83,3% ogółu wartości transakcji płatniczych przeprowadzonych kartami wydanyymi, odpowiednio, w kraju oraz poza jego granicami (wykres 8). Wdrożenie standardów EMV oraz SCA (*Strong Customer Authentication*) powoduje, że dokonanie oszustwa karta płatniczą w urządzeniach zainstalowanych na terytorium Polski (np. POS, bankomat) jest utrudnione. Dlatego też znacznie częściej takie oszustwa występują w transakcjach realizowanych w Internecie.

Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Operacje oszukańcze	Operacja kartami wydanymi w Polsce		Operacja kartami wydanymi poza Polską		Ogółem	
	transakcje	udział %	transakcje	udział %	transakcje	udział %
Liczba transakcji						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	697	52,4%	2 801	37,1%	3 498	39,4%
w tym: operacje zbliżeniowe	529	39,8%	1 716	22,7%	2 245	25,3%
Card Not Present (CNP)	632	47,6%	4 732	62,7%	5 364	60,5%
Transakcje gotówkowe	0	0,0%	10	0,1%	10	0,1%
Ogółem	1 329	100%	7 543	100%	8 872	100%
Wartość transakcji w złotych						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	111 638	48,5%	1 248 349	16,7%	1 359 988	17,6%
w tym: operacje zbliżeniowe	85 419	37,1%	423 132	5,7%	508 551	6,6%
Card Not Present (CNP)	118 363	51,5%	6 235 237	83,3%	6 353 600	82,3%
Transakcje gotówkowe	0	0,0%	4 674	0,1%	4 674	0,1%
Ogółem	230 001	100%	7 488 260	100%	7 718 261	100%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Wykres 8. Struktura transakcji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

2.2. Transakcje oszukańcze – dane od banków

Przekazane przez banki dane o operacjach oszukańczych przy użyciu kart płatniczych dotyczą oszustw dokonanych na terenie kraju i poza jego granicami kartami wydanymi przez te banki. Według tych danych w II kwartale 2023 r. dokonano 63 150 operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę 21 472 470 zł. Wartość strat poniesionych przez wydawców kart wynosiła 1 990 746 zł, co stanowiło 9,3% wartości transakcji oszukańczych w analizowanym okresie.

W porównaniu z I kwartałem 2023 r. nastąpił:

- spadek o 11,4% liczby i o 14,5% wartości oszustw dokonanych kartami,
- spadek udziału strat w wartości transakcji oszukańczych o 1,0 punkt procentowy (wykresy 9 i 10).

Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Operacje oszukańcze	2023 Q1	2023 Q2	Zmiana %	Udział %
Karty zgubione / skradzione	9 488	9 532	+ 0,5 %	15,1%
Karty nieotrzymane	0	0	-	0,0%
Karty sfalszowane	2 224	2 516	+ 13,1 %	4,0%
Inne	59 598	51 102	- 14,3 %	80,9%
Ogółem	71 310	63 150	- 11,4 %	100,0%

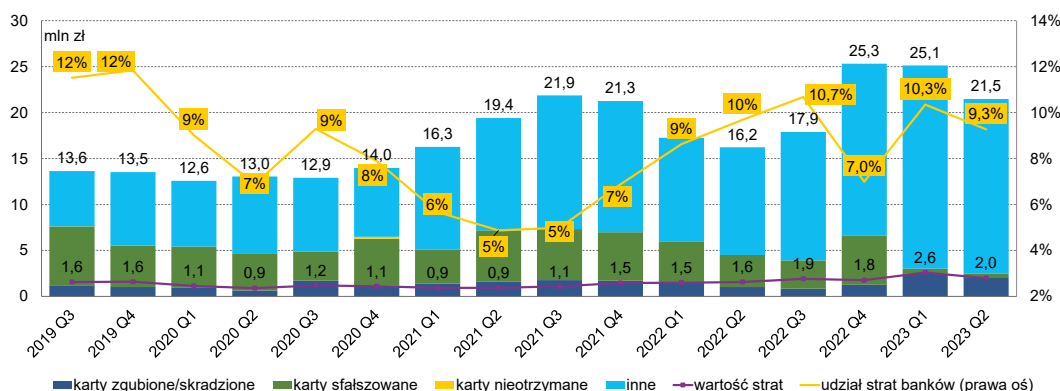
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w I oraz II kwartale 2023 r. (w zł) – dane od banków

Operacje oszukańcze	2023 Q1	2023 Q2	Zmiana %	Udział %	Średnia 2023 Q1	Średnia 2023 Q2
Karty zgubione / skradzione	2 515 291	2 096 980	- 16,6 %	9,8%	265,10	219,99
Karty nieotrzymane	0	0	-	0,0%	-	-
Karty sfalszowane	513 718	404 521	- 21,3 %	1,9%	230,99	160,78
Inne	22 098 773	18 970 969	- 14,2 %	88,4%	370,80	371,24
Ogółem	25 127 782	21 472 470	- 14,5 %	100,0%	352,37	340,02

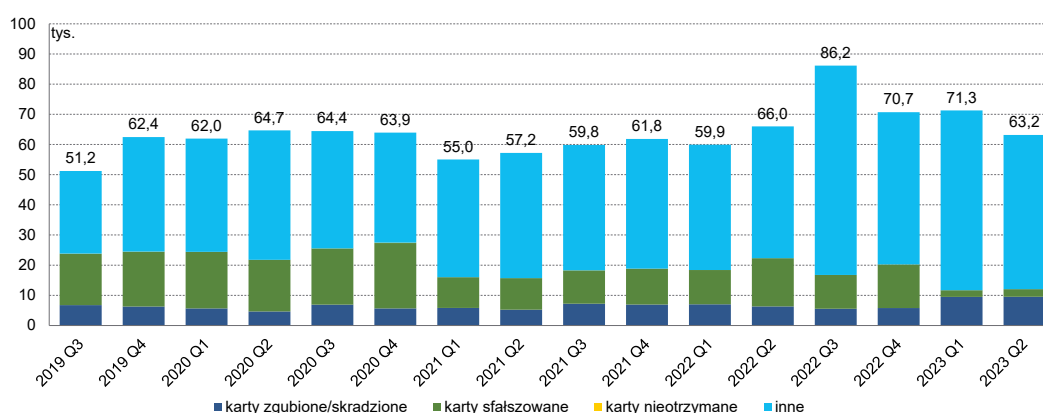
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez banki w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od banków

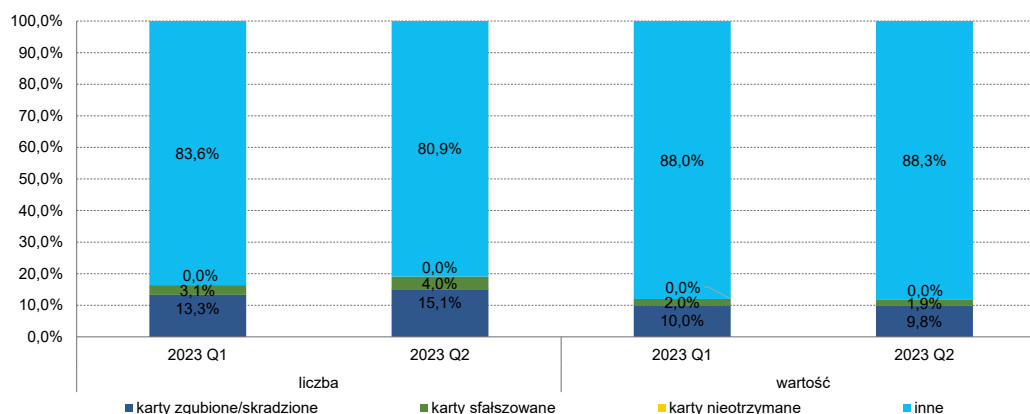

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Z informacji przekazanych przez banki wynika, że w II kwartale 2023 r. pod względem liczby:

- dominowały oszustwa w kategorii inne, w której banki przekazują informacje głównie o transakcjach dokonanych z wykorzystaniem danych karty płatniczej bez jej fizycznej obecności; 80,9% ogółu oszustw (51 102 przypadki na kwotę 18 970 969 zł);
- oszustwa kartami zgubionymi lub skradzionymi stanowiły 15,1% ogółu oszustw (9 532 przypadki na kwotę 2 096 980 zł);
- oszustwa kartami sfalszowanymi miały 4 – procentowy udział w ogóle oszustw (2 224 przypadki na kwotę 404 521 zł);
- nie odnotowano oszustw przy użyciu kart nieotrzymanych.

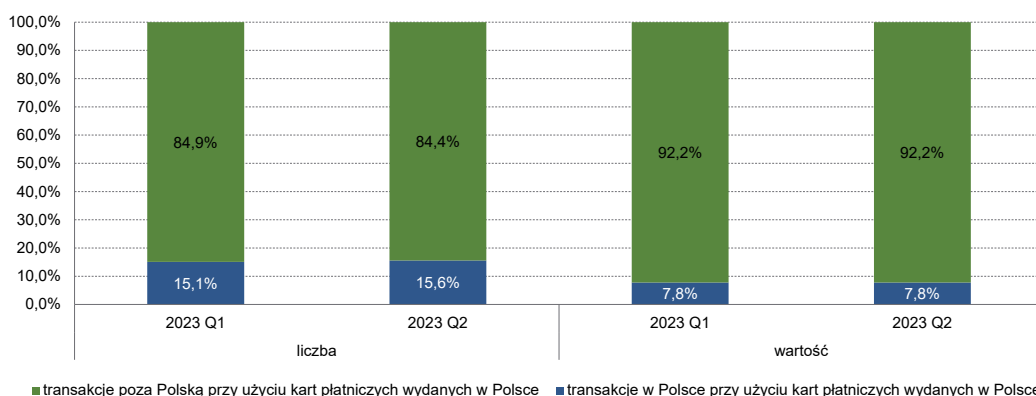
Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wśród transakcji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych dominują operacje dokonane za granicą kartami wydanymi w Polsce. Pod względem liczby było to 84,4%, natomiast pod względem wartości 92,2% takich transakcji (wykres 12).

Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

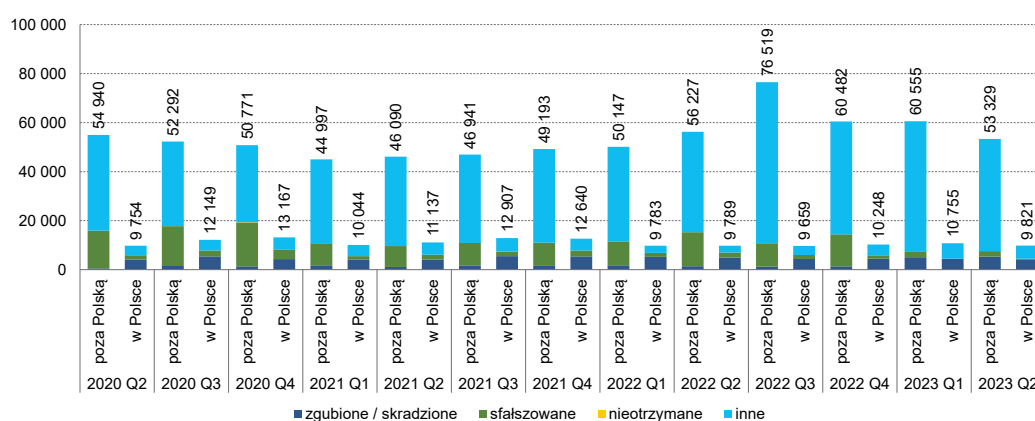

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

W II kwartale 2023 r. poza granicami kraju dokonano 53 329 transakcji oszukańczych kartami płatniczymi, podczas gdy w Polsce 9 821. Pod względem wartości odnotowanych oszustw dysproporcja ta jest jeszcze większa, gdyż w analizowanym okresie wartość tych transakcji dokonanych poza Polską wyniosła 19,8 mln zł, a w kraju 1,7 mln zł (wykresy 13 i 14).

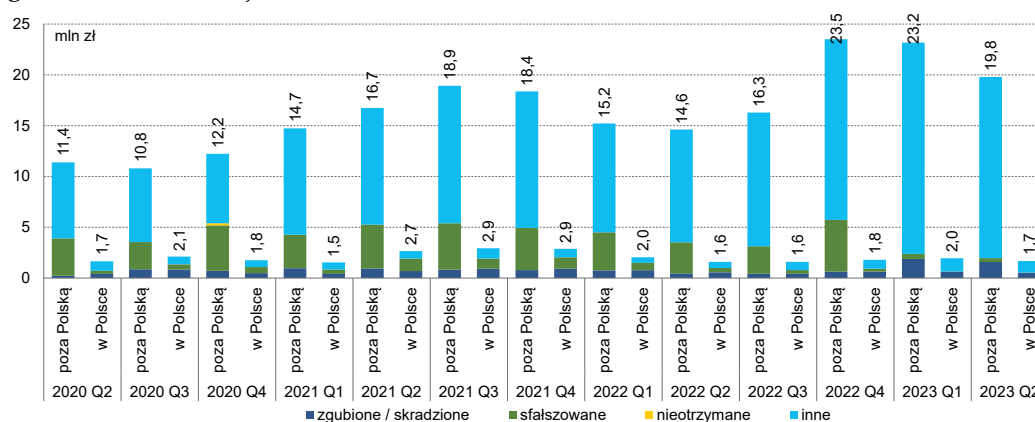
Dominujący udział wśród oszukańczych transakcji bezgotówkowych stanowią płatności realizowane bez użycia karty (typu CNP), np. w sklepach internetowych. W II kwartale 2023 r. pod względem liczby oraz wartości stanowiły one, odpowiednio, 86,0% i 85,3% oszukańczych transakcji bezgotówkowych dokonywanych, zarówno kartami wydanymi w Polsce, jak i poza jej granicami (wykresy 15 i 16).

Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby transakcji w okresie II kwartał 2020 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

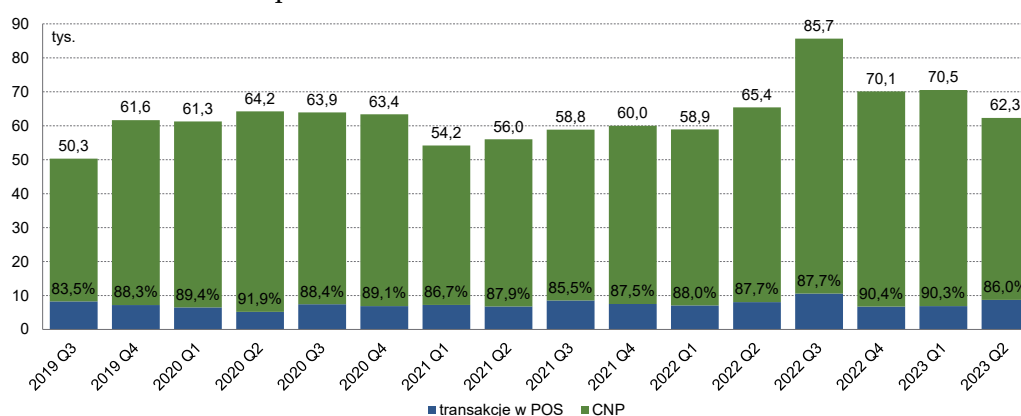
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości transakcji w okresie II kwartał 2020 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

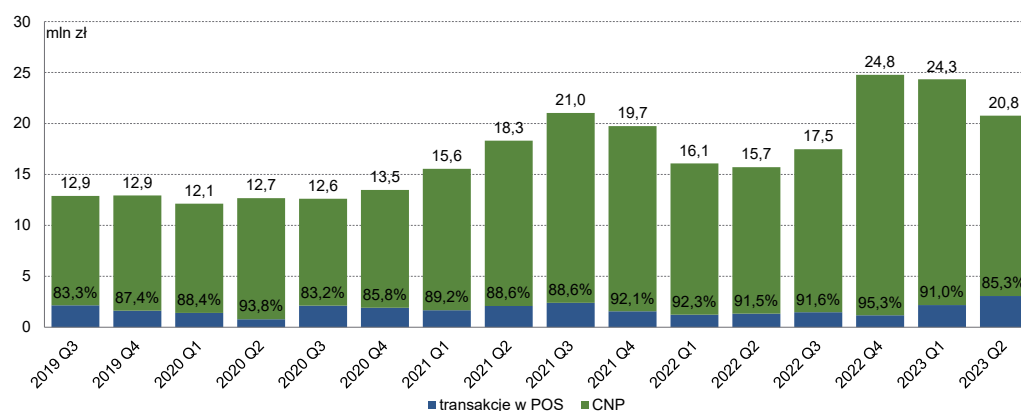
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

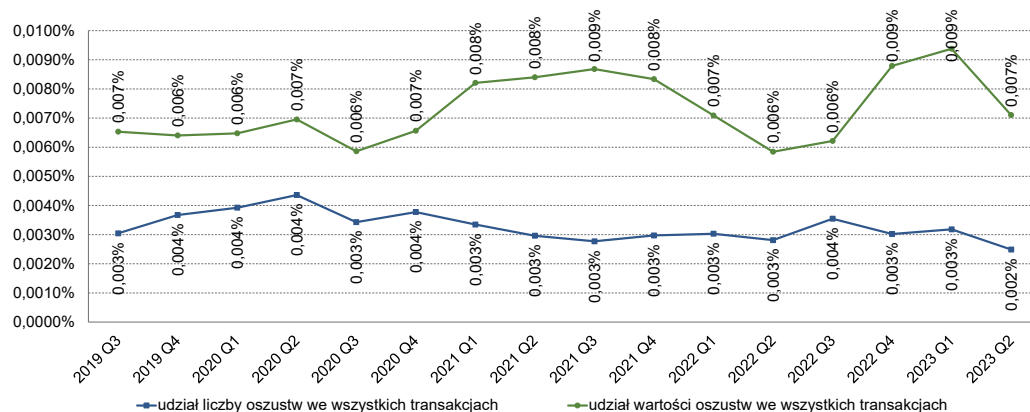
Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

W II kwartale 2023 r., transakcje oszukańcze kartami płatniczymi stanowiły 0,002% liczby i 0,007% wartości transakcji gotówkowych i bezgotówkowych dokonanych tymi instrumentami płatniczymi wydanymi przez banki raportujące do NBP. W poprzedzającym kwartale udziały te były nieznacznie wyższe. Porównanie ich z analogicznymi wskaźnikami dla innych krajów UE (ostatnie dostępne dane UE za 2019 r.) pozwala stwierdzić, że Polska od wielu lat jest jednym z najbezpieczniejszych krajów pod względem oszustw z wykorzystaniem kart płatniczych.

Wykres 17. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Największy udział w liczbie operacji oszukańczych w II kwartale 2023 r. miały transakcje typu CNP dokonywane poza Polską (79,24%) oraz transakcje w POS realizowane w Polsce, które stanowiły 8,78% tych operacji. Najmniej transakcji oszukańczych kartami płatniczymi dokonuje się gotówkowo (kategorie bankomat oraz inne gotówkowe w tabeli 6).

Tabela 6. Najczęściej występujące oszustwa przy użyciu kart płatniczych w podziale na rodzaj transakcji oraz terytorium w II kwartale 2023 r. – dane od banków

	Liczba transakcji oszukańczych dokonanych:		Wartość transakcji oszukańczych dokonanych:	
	w Polsce	poza Polską	w Polsce	poza Polską
POS	8,78%	5,02%	2,35%	11,91%
CNP	5,62%	79,24%	2,91%	79,55%
Bankomat	1,14%	0,19%	2,55%	0,73%
Inne gotówkowe	0,01%	0,00%	0,01%	0,00%

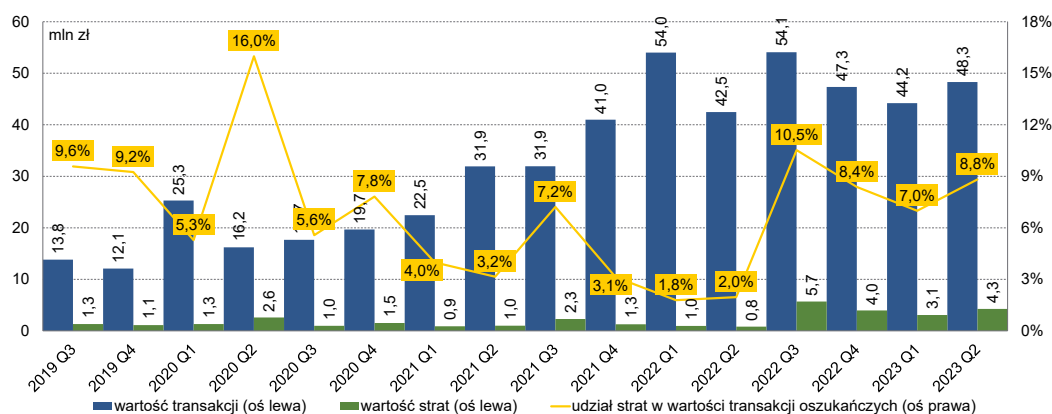
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu

W II kwartale 2023 r. odnotowano 9 115 oszustw przy użyciu polecenia przelewu na kwotę 48 291 982 zł. Wartość strat poniesionych przez banki wynosiła 4 257 336 zł, co stanowiło 8,8% wartości transakcji oszukańczych dokonanych w tym okresie z wykorzystaniem wspomnianego instrumentu płatniczego (wykres 18). W porównaniu z I kwartałem 2023 r. nastąpił:

- wzrost o 8,2% liczby i o 9,3% wartości transakcji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu,
- wzrost udziału strat w wartości transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu o 1,8 punktu procentowego.

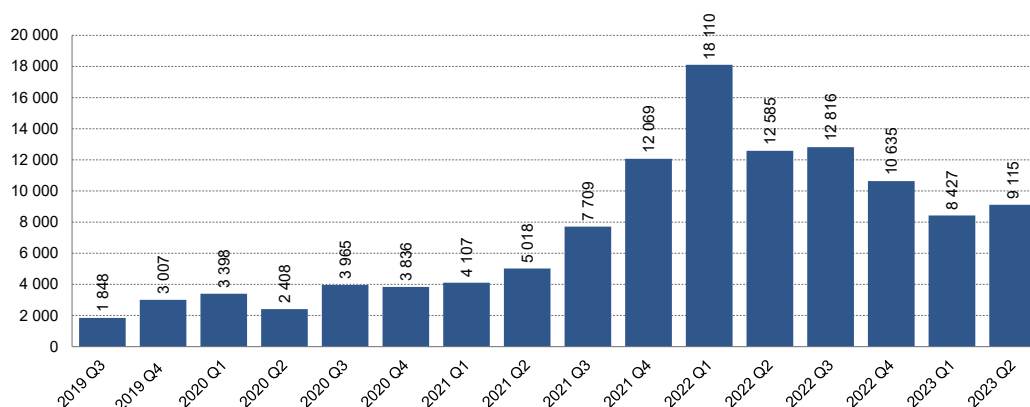
Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez banki z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Średnia wartość oszukańczego polecenia przelewu zrealizowanego w II kwartale 2023 r. wyniosła 5 298 zł (wzrost o 1,0% względem poprzedzającego kwartału). Największą liczbę transakcji oszukańczych dokonanych poleceniem przelewu zanotowano w I kwartale 2022 r. (wykres 19), co mogło być związane z silnym napływem imigrantów z Ukrainy wywołanym agresją zbrojną Rosji na Ukrainę. Napływ ten spowodował zwiększony oraz niestandardowy przepływ środków pieniężnych na terytorium Polski, tworząc nowe możliwości dla oszustów.

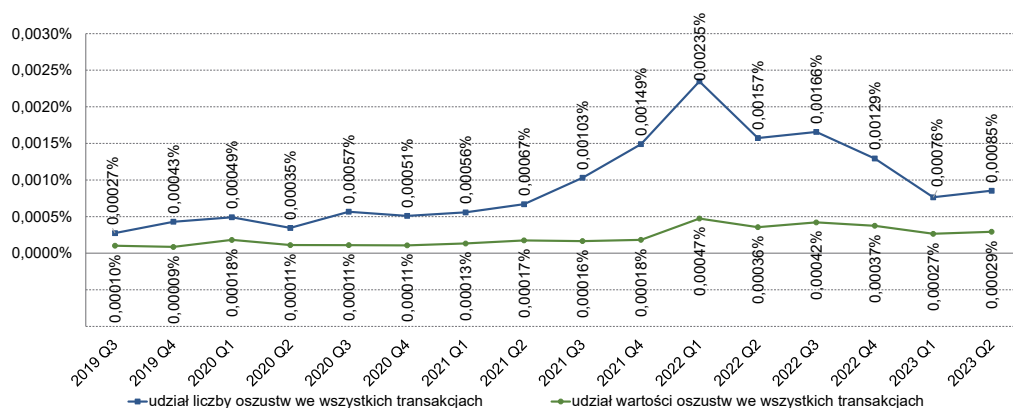
Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Udział transakcji oszukańczych we wszystkich płatnościach poleceniem przelewu zwiększył się w analizowanym okresie zarówno pod względem liczby, jaki i wartości (wykres 20). Po znacznym wzroście w I kwartale 2022 r. wskaźniki te ustabilizowały się.

Wykres 20. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

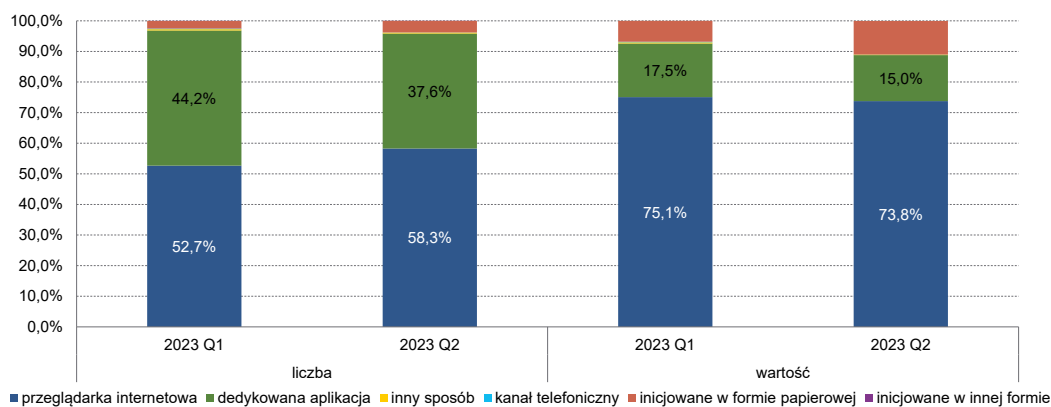
Najwięcej transakcji oszukańczych pod względem ich liczby dokonuje się w przeglądarkach internetowych oraz dedykowanych aplikacjach, w II kwartale 2023 r. stanowiły one, odpowiednio, 58,3% oraz 37,6% wszystkich transakcji oszukańczych poleceniem przelewu. Podobnie wygląda struktura tych transakcji pod względem wartości – 73,8% dokonano w przeglądarkach internetowych, a 15% w dedykowanych aplikacjach.

Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Operacje oszukańcze	2023 Q1	2023 Q2	Zmiana %	Udział % 2023 Q2
Liczba transakcji				
przeglądarka internetowa	4 440	5 312	19,6%	58,3%
dedykowana aplikacja	3722	3426	-8,0%	37,6%
inny sposób	34	28	-17,6%	0,3%
kanal telefoniczny	18	3	-83,3%	0,0%
inicjowane w formie papierowej	211	345	63,5%	3,8%
inicjowane w innej formie	2	1	-50,0%	0,0%
Ogółem	8 427	9 115	8,2%	100,0%
Wartość transakcji w złotych				
przeglądarka internetowa	33 515 180	35 620 779	6,3%	73,8%
dedykowana aplikacja	7 820 793	7 256 660	-7,2%	15,0%
inny sposób	166 923	91 465	-45,2%	0,2%
kanal telefoniczny	86 193	9 459	-89,0%	0,0%
inicjowane w formie papierowej	3 042 787	5 303 619	74,3%	11,0%
inicjowane w innej formie	1 320	10 000	657,6%	0,0%
Ogółem	44 633 196	48 291 982	8,2%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od banków

Spis wykresów

Wykres 1. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków	6
Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	6
Wykres 3. Liczba oszustw według banków i agentów rozliczeniowych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r.	7
Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych	8
Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych.....	8
Wykres 6. Udział liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych.....	9
Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych	9
Wykres 8. Struktura transakcji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych	10
Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez banki w okresie III kwartał 2019 r. - II kwartał 2023 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od banków.....	11
Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od banków	12
Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków.....	12
Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków.....	13
Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby transakcji w okresie II kwartał 2020 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków	13
Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości transakcji w okresie II kwartał 2020 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków....	14
Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od banków.....	14

Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i CNP – dane od banków	14
Wykres 17. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków.....	15
Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez banki z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r.	16
Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków	17
Wykres 20. Udział procentowy liczby i wartości oszustw we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie III kwartał 2019 r. – II kwartał 2023 r. – dane od banków	17
Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według liczby i wartości w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	18

Spis tabel

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	5
Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	5
Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w II kwartale 2023 r. – dane od agentów rozliczeniowych	10
Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	11
Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w I oraz II kwartale 2023 r. (w zł) – dane od banków..	11
Tabela 6. Najczęściej występujące oszustwa przy użyciu kart płatniczych w podziale na rodzaj transakcji oraz terytorium w II kwartale 2023 r. – dane od banków	15
Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w I oraz II kwartale 2023 r. – dane od banków	18

nbp.pl

